

DET KONGELIGE
KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENT

Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

Deres ref

Vår ref
2008/04398 KIF OBL

Dato
21.11.2008

Statsbudsjettet 2009 - Foreløpig tildeling av bevilgning - Kirkerådet

Tildelingsbrevet er basert på departementets budsjettforslag for 2009, jf. St.prp. nr. 1 (2008-2009). Budsjetttrammene er som følge av dette foreløpige. Kirkerådet bes i sin planlegging av virksomheten for 2009 likevel legge til grunn de forutsetninger som følger av dette brevet.

Departementet vil meddele endelig tildeling av bevilgning etter at Stortinget har vedtatt statsbudsjettet for 2009.

Brevet er disponert i fire deler:

DEL I FORELØPIG TILDELING AV BUDSJETTRAMMER

- 1. Hovedpunkter**
- 2. Foreløpige budsjetttrammer**

DEL II MÅL, UTFORDRINGER OG SATSINGSOMRÅDER

- 1. Hovedmål**
- 2. Resultatmål**
- 3. utfordringer og satsingsområder**

DEL III ØKONOMIFORVALTNINGEN

- 1. Om økonomiforvaltningen**
 - 1.1 Generelt**
 - 1.2 Årsverk og stillinger**
 - 1.3 Plan for disponering av tildelt bevilgning**

1.4 Tilskuddsbevilgninger

2. Omtale av tildelingsgrunnlaget

2.1 Generell kommentar til post 01 Driftsutgifter

2.2 Kap. 340 Kirkelig administrasjon

2.2.1 *Kommentar til kap. 340 post 01 Driftsutgifter*

2.2.2 *Kommentar til kap. 340 post 21 Spesielle driftsutgifter*

2.2.3 *Kommentar til kap. 340 post 71.13 Kirkens ressurscenter mot vold og overgrep*

2.2.4 *Kommentar til kap. 340 post 75 Trosopplæring*

2.2.5 *Kommentar til kap. 340 post 76 Tilskudd til forsøks- og utviklingstiltak i kirken*

2.3 Kap. 3340 Kirkelig administrasjon

2.4 Opplysningsvesenets fond

2.4.1 *Tilskudd fra fondet til felleskirkelige tiltak*

2.4.2 *Lån i Opplysningsvesenets fond*

DEL IV RAPPORTERING MV

1. Krav til årsrapport for 2009

1.1 Innledning

1.2 Disposisjon for Kirkerådets årsrapport

1.3 Tilstandsrapport for Den norske kirke

2. Møteplan

Vedlegg 1 Budsjetfullmakter

Vedlegg 2 Krav til årsrapport

Vedlegg 3 Retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll

Vedlegg 4 Krav om innhold i tilskuddsbrev

DEL I FORELØPIG TILDELING AV BUDSJETTRAMMER

1. Hovedpunkter

Hovedpunktene i budsjettforslaget for 2009 vedrørende Den norske kirke er som følger:

- Reform av kirkens trosopplæring foreslås videreført og styrket med 25 mill. kroner. Forslaget innebærer at den årlige budsjettinnsatsen på området vil være på rundt 150 mill. kroner i 2009.
- Til det forberedende arbeid med demokratireformen i Den norske kirke foreslås det innarbeidet midler til to årsverk i Kirkerådet. Tilsvarende er det for bispedømmerådene innarbeidet midler til et halvt årsverk hver.
- For å styrke grunnlaget for prostereformen er det foreslått en bevilgningsøkning på 2,4 mill. kroner.
- Over kulturbudsjettet er det foreslått å bevilge 5 mill. kroner til en mer målrettet og strategisk satsing på kulturfeltet innen Den norske kirke.
- Investeringsrammen for statlig rentekompensasjon til istandsetting av kirkebygg er foreslått utvidet med 800 mill. kroner.
- I tråd med statens kirkelige oppgaveansvar foreslås det statlige tilskuddet til de kirkelige fellesrådene avvirket.
- Det foreslås en økning med 2 mill. kroner til drift av nytt medlemsregister for Den norske kirke.
- Til etablering av en særskilt sørsamisk menighet foreslås bevilget 0,5 mill. kroner.
- Tilskuddet til Sjømannskirken foreslås økt med 0,4 mill. kroner utover vanlig prisjustering.

Fra 2009 foreslås det et samlet tilskudd på 10 mill. kroner til nasjonale fellestiltak for kirkebyggene.

2. Foreløpige budsjettrammer for kap. 340/3340

Departementets bevilgningsforslag for 2009 under kap. 340 Kirkelig administrasjon er på i alt kr 537 384 000 med slik fordeling:

Post 01 Driftsutgifter	kr	152 879 000
Post 21 Spesielle driftsutgifter	kr	25 955 000
Post 71 Tilskudd til kirkelige formål	kr	190 050 000
Post 72 Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene	kr	10 000 000
Post 73 Tilskudd til virksomheten ved Nidaros domkirke	kr	3 000 000
Post 74 Tilskudd til Oslo domkirke	kr	1 000 000
Post 75 Trosopplæring	kr	150 000 000
Post 76 Tilskudd til forsøks- og utviklingstiltak i kirken	kr	4 000 000
Post 79 Til disposisjon for departementet	kr	500 000

Inntektskravet for korresponderende poster under kap. 3340 er budsjettert til følgende for 2009:

Post 01 Ymse inntekter	kr	10 738 000
Post 02 Inntekter ved oppdrag	kr	25 955 000

Departementets foreløpige tildeling av bevilgning til Kirkerådet under kap. 340 er for 2009 fastsatt til følgende:

Post 01	Driftsutgifter (inkl. husleiekompensasjon mv. kr 3 593 000)	kr	42 278 000
Post 21	Spesielle driftsutgifter	kr	17 290 000
Post 71.13	Kirkens ressurscenter	kr	1 950 000
Post 75	Trosopplæring	kr	148 371 000
Post 76	Tilskudd til forsøks- og utviklingstiltak i kirken	kr	4 000 000

Inntektskravet til Kirkerådet under kap. 3340 er for 2009 fastsatt slik:

Post 01	Ymse inntekter	kr	6 183 000
Post 02	Inntekter ved oppdrag	kr	17 290 000

Tilskuddet fra Opplysningsvesenets fond som Kirkemøtet/Kirkerådet kan disponere til felleskirkelige tiltak er for 2009 budsjettert til:

Fondsavkastning avsatt til felleskirkelige tiltak:	kr	23 500 000
---	----	------------

DEL II MÅL, UTFORDRINGER OG SATSINGSOMRÅDER

De mål og prioriteringer som er omtalt nedenfor, skal legges til grunn for bruken av tildelt bevilgning.

1. HOVEDMÅL

Hovedmålene for regjeringens kirkepolitikk er trukket opp i budsjettproposisjonen for 2009.

Hovedmålet for kategori 08.40 Den norske kirke har følgende ordlyd:

Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke, som inviterer mennesker i alle aldre og livssituasjoner til tro og fellesskap. Kirken skal bidra til å styrke lokalsamfunn, målbære menneskeverdet og utfordre til solidaritet. Bevilgningene under kapitlet skal understøtte Kirkemøtets mål for Den norske kirke som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

2. RESULTATMÅL

Ut over hovedmålet er følgende resultatmål for de sentrale og regionale kirkelige organer inntatt i St.prp. nr. 1 (2008-2009). Målene må ses i relasjon til kategoriomtalen i budsjettproposisjonen, delvis gjengitt under tildelingsbrevet del II pkt. 3 *Utfordringer og satsingsområder*.

For bevilgningene til Kirkerådet gjelder følgende resultatmål:

- 2.1 Det skal forberedes og gjennomføres en demokratireform i Den norske kirke i samsvar med de forutsetninger som er lagt til grunn i den politiske avtalen 10. april 2008 om forholdet mellom staten og Den norske kirke, jf. St.meld. nr. 17 (2007-2008) *Staten og Den norske kirke* og Innst. S. nr. 287 (2007-2008). Gjennom nye valgordninger m.m. skal kirkens organer få en sterkere demokratisk legitimitet og forankring blant kirkemedlemmene.
- 2.2 Trosopplæringsreformen skal videreføres i samsvar med de retningslinjer og forutsetninger som er lagt til grunn i St.meld. nr. 7 (2002-2003) *Trusopplæring i ei ny tid*, jf. Innst. S. nr. 200 (2002-2003). Målet er et systematisk og sammenhengende tilbud om trosopplæring for alle døpte fram til fylte 18 år. Tilbudet skal være lokalt forankret, tilpasset ulike alderstrinn og tilrettelagt slik at det når ut til bredden av alle døpte.
- 2.3 Kirkens gudstjenesteliv skal fornyes etter de mål som Kirkemøtet og Kirkerådet fastsetter. Gudstjenestereformen skal bl.a. gi større rom for fleksibilitet og valgfrihet i menighetene, mer involvering fra flere deltakere og sterkere stedlig forankring av gudstjenestelivet.
- 2.4 Det skal legges til rette for lokalt forsøks- og utviklingsarbeid, bl.a. gjennom økt samarbeid på tvers av menighets- og kommunegrenser, slik at kirkens organisering og forvaltning er funksjonell, kostnadseffektiv og brukerorientert. Tilsvarende mål gjelder for Kirkerådets og bispedømmerrådenes egen organisasjon og forvaltning.

For hver av disse fire resultatmålene skal det utarbeides indikatorer som skal brukes for å vurdere oppnådde resultatet for 2009, og over tid. Vi ber om at Kirkerådet innen 30. januar 2009 oversender departementet forslag til 2-3 indikatorer for hvert resultatmål.

Departementet vil peke på at målene ovenfor ikke er uttømmende. Kirkerådets virksomhet følger i stor grad av målsettinger og planer som Kirkemøtet gjør vedtak om.

Samordning av plan- og strategiarbeidet i Den norske kirke er blant Kirkerådets sentrale oppgaver. Siktemålet med samordningen er at Kirkemøtets fellesstrategier kan nedfelles i Kirkerådets og de enkelte bispedømmenes langsiktige planer. Departementet vil understreke viktigheten av at Kirkerådet har et tett samarbeid med bispedømmerådene på dette området.

Det er en generell målsetting å utvikle en mer kostnadseffektiv offentlig sektor. Også i kirken er dette et område som må vies oppmerksomhet. I en situasjon med en generelt stram kirkeøkonomi er det et kontinuerlig behov for organisatoriske tilpasninger og andre utviklingstiltak som kan gi effektivitetsgevinster for det enkelte fellesråd og for sektoren samlet. Departementet viser i denne sammenheng til St.meld. nr. 41 (2004–2005) *Om økonomien i Den norske kirke*, der dette feltet er særskilt omtalt, og dessuten St.meld. nr. 17 (2007–2008) *Staten og Den norske kirke*, kap. 10 *Den norske kirkes organisering*. Kirkerådet i samarbeid med KA har et særlig ansvar her, jf. bl.a. resultatmål 2.4 og bevilgning under kap. 340, post 76.

3. UTFORDRINGER OG SATSINGSOMRÅDER

I kategoriomtalen for Den norske kirke i St.prp. nr. 1 (2008–2009) er det gitt en tilstandsvurdering og pekt på utfordringer for Den norske kirke. Både hovedmålet og de resultatmål som er gjengitt ovenfor, har sammenheng med de vurderingene som kommer fram i kategoriomtalen. Bevilgningsforslagene og bruken av bevilgningene må derfor ses i sammenheng med framstillingen av utfordringer og strategier for Den norske kirke.

I budsjettproposisjonens omtale av Den norske kirke, under *tilstandsvurdering*, heter det bl.a.:

10. april 2008 ble det inngått avtale mellom de politiske partiene på Stortinget om å endre de grunnlovsbestemte relasjonene mellom staten og Den norske kirke. Etter avtalen skal det gjøres endringer i alle de sju grunnlovsparagraferne som omhandler statskirkeordningen. Avtalen, som gjelder ut stortingsperioden 2009–2013, lå til grunn for St.meld. nr. 17 (2007-2008) *Staten og Den norske kirke*, som behandlet spørsmålet om videreføring, avvikling eller reform av statskirkeordningen, jf. Innst. S. nr. 287 (2007-2008). Gjennomføringen av det brede forliket i Stortinget vil representere de mest omfattende endringene i statskirkeordningens konstitusjonelle rammeverk siden 1814. Endringene vil gi løsere bånd mellom stat og kirke, men har samtidig som mål å videreføre og styrke Den norske kirke som folkekirke. Et hovedelement i den politiske avtalen er at det skal igangsettes en kirkelig demokratireform som gir kirkens valgte organer en sterkere demokratisk legitimitet og forankring hos kirkemedlemmene. Ved en slik reform vil det være grunnlag for at biskoper og proster ikke lenger utnevnes i kirkelig statsråd, men av kirkelig valgte organer.

Endringene i statskirkeordningen er nær knyttet til sentrale utviklingstrekk i det norske samfunnet. De siste tiårene har samfunnet i økende grad vært preget av et kulturelt, religiøst og livssynsmessig mangfold. I takt med denne utviklingen har generelle prinsipper om tros- og livssynsfrihet og statens forpliktelse til likebehandling av alle tros- og livssynssamfunn fått økende betydning. Dette danner en vesentlig bakgrunn for de aktuelle endringene i statskirkeordningen. Samtidig er hensynet til kontinuitet viktig. Kirkemedlemmenes tilhørighet til Den norske kirke og kirkens kultur- og tradisjonsbærende rolle i samfunnet skal ikke svekkes. Den politiske avtalen om statskirkeordningen innebærer at Den norske kirke fortsatt skal ha en særskilt forankring i Grunnloven, kirkens organisering og virksomhet skal fortsatt reguleres gjennom en egen kirkelov med hovedfinansiering over offentlige budsjetter, og staten skal som nå ha arbeidsgiveransvaret for biskoper, proster og prester. Den sentrale og regionale kirkelige administrasjonen vil fortsatt være en del av statsforvaltningen. (...)

Om *utfordringer og strategier* heter det i budsjettproposisjonen bl.a.:

Den norske kirke skal opprettholdes og videreutvikles som en åpen og inkluderende folkekirke. Dette er et viktig mål ikke bare for gjennomføringen av endringene i statskirkeordningen, men for alle deler av kirkens virksomhet. Begrepet "folkekirke" knytter seg ikke bare til kirkens historiske særstilling i Norge og det forhold at et stort flertall i befolkningen tilhører Den norske kirke, men også til Den norske kirkes selvforståelse som trossamfunn. I uttalelsen fra Kirkemøtet 2004 om "Den norske kirkes identitet og oppdrag" heter det bl.a.:

"Som folkekirke forholder Den norske kirke seg til allmenne livserfaringer i samfunnet, og søker gjennom kirkelige handlinger, i sitt gudstjenesteliv, og i øvrig virksomhet å reflektere menneskelivet i dets mangfold. Som folkekirke ønsker Den norske kirke fortsatt å være til stede i alle lokalsamfunn. Den ønsker med sin virksomhet å være integrert i lokalsamfunnets liv og hendelser, og at kristen tro og livstolkning skal prege både dagligliv og høytid."

Utviklingen på tre viktige reformområder vil i årene framover ha særlig betydning for å videreutvikle Den norske kirke. Demokratireformen, trosopplæringsreformen og gudstjenestereformen er reformer som er iverksatt bl.a. for å bidra til større engasjement og økt deltakelse blant kirkens medlemmer. Demokratireformen skal stimulere bredden av kirkemedlemmene til å involvere seg og i større grad ta del i kirkelige valg og dermed i styringen av kirken. Det folkekirkelige perspektivet er også bærende for trosopplæringsreformen. Skal Den norske kirke holde fram som folkekirke, er kirken avhengig av å samle deltakelse og oppslutning blant nye generasjoner. En systematisk og bred trosopplæring blant alle døpte er avgjørende for en slik utvikling.

Det var Ungdommens kirkemøte som utfordret Kirkemøtet til å igangsette arbeidet med å reformere gudstjenesteordningen i kirken. Gudstjenestereformen, som Kirkemøtet gjorde vedtak om i 2003, skal gi rom for større grad av fleksibilitet og valgfrihet, mer involvering fra flere deltakere og sterkere stedlig forankring av gudstjenestelivet.

Demokratireformen

I samråd med Kirkerådet oppnevnte departementet i februar 2008 en arbeidsgruppe med oppgave å foreslå tiltak som kan styrke demokratiet i Den norske kirke, med vekt på tiltak som kan styrke oppslutningen ved menighetsrådsvalgene, den demokratiske legitimiteten til kirkens ulike organer og prosessene rundt framtidig utvelgelse av proster og biskoper. Arbeidsgruppens innstilling "Styrket demokrati i Den norske kirke" ble avgitt i mai 2008 (Bakkevigutvalget). I den politiske avtalen 10. april 2008 om endringer i statskirkeordningen er det vist til at en demokratireform i Den norske kirke skal gjennomføres med utgangspunkt i denne innstillingen.

Arbeidsgruppen har bl.a. lagt vekt på at en demokratireform skal åpne for reelle alternativer ved de kirkelige valgene og økt bruk av direktevalg til bispedømmeråd og Kirkemøte. Det anbefales at de kirkelige valgene legges samtidig med stortings- eller kommunevalg. Det foreslås at to

alternative modeller for valg til Kirkemøtet og bispedømmerådene utprøves i 2009 og i 2011, dvs. med to års mellomrom og samme dag som stortingsvalget i 2009 og kommune- og fylkestingsvalgene i 2011. Den ene modellen innebærer direkte valg av alle leke medlemmer, mens den andre innebærer en kombinasjon av direkte og indirekte valg. Det er videre foreslått å øke antallet leke medlemmer i Kirkemøtet. For å sikre velgerne reelle valgmuligheter foreslås det at valgene gjennomføres som preferansevalg, dvs. at velgerne gis anledning til å rangere kandidatene. I tillegg er det foreslått ulike tiltak for å forbedre presentasjonen av kandidatene og for å gi stemmeberettigete i kirken anledning til å fremme egne kandidater. Innstillingen fra arbeidsgruppen ble sendt på høring til samtlige menighetsråd og fellesråd med høringsfrist 1. september 2008. En sammenfatning av høringen vil bli presentert for Kirkemøtet 2008 i november, som vil behandle Bakkevigutvalgets innstilling. Med grunnlag i høringen og Kirkemøtets vedtak i saken vil det bli fremmet en lovproposisjon med forslag til endringer i kirkeloven. Det er tatt sikte på at proposisjonen fremmes på nyåret 2009. I forbindelse med lovproposisjonen vil økonomiske og administrative sider ved saken bli gjennomgått nærmere.

Trosopplæringsreformen

Reform av trosopplæringen i Den norske kirke ble iverksatt fra 2004, med bakgrunn i Innst. S. nr. 200 (2002-2003) og St.meld. nr. 7 (2002-2003). Tidsperspektivet for gjennomføringen av reformen er ti år. De første fem årene ble bestemt som en forsøks- og utviklingsfase, med utprøving og innhenting av erfaringer fra et bredt tilfang av opplæringsprosjekter i menigheter over hele landet. 2008 er siste året i forsøksperioden. Trosopplæringsreformen og dens videre gjennomføring de neste årene er nærmere omtalt under kap. 340, post 75.

Gudstjenestereformen

Kirkerådet sendte 1. september 2008 forslag til ny gudstjenesteordning ut til prøving og høring i et utvalg menigheter. Høringen omfatter ny ordning for gudstjenesten, ny tekstbok og ny salmebok. Høringsfristen er satt til 1. februar 2009. Det er tatt sikte på at saken skal komme til behandling av Kirkemøtet 2009. Gjennom reformarbeidet, som har pågått i regi av Kirkerådet gjennom flere år med deltakelse fra en rekke fagkomiteer og fagpersoner, er det bl.a. utviklet nytt liturgimateriale for høymessen. Det er foreslått å legge ansvaret for utformingen av den konkrete liturgien ved det enkelte gudstjenestested til vedkommende menighetsråd, noe som innebærer at menighetene får stor frihet til selv å utforme gudstjenesteordningen og gudstjenestelivet på stedet. Den stedlige gudstjenesteliturgien skal likevel utformes innenfor et grunnmønster som sikrer gjenkjennelighet og kontinuitet. Gudstjenestereformens mål er bl.a. å involvere flere deltakere og å skape et mer inkluderende språk i gudstjenesten.

Diakoni

Fornyelse av kirkens ordninger og rettslige rammeverk er ikke i seg selv tilstrekkelig for å videreutvikle og fornye Den norske kirke. For kirkens medlemmer er det kirkens tilstedeværelse i lokalsamfunnet, de kirkelige tjenestene som tilbys på stedet, de personlige møtene med presten, andre kirkelig tilsatte og med menigheten ellers, som i det daglige og over tid avgjør om kirken oppleves å være et inkluderende, tillitskapende og troverdig kirkesamfunn. Den diakonale dimensjonen i kirkens oppdrag og hvordan denne kommer til uttrykk både i møte med enkeltmennesker og med de nasjonale og globale utfordringene, handler om kirkens identitet som kirke og formidler av verdier som toleranse, solidaritet og omsorg for vår neste. I den nye planen for diakoni i Den norske kirke, som Kirkemøtet 2007 gjorde vedtak om, heter det:

”Diakoni er kyrkja si omsorgsteneste. Den er evangeliet i handling og blir uttrykt gjennom nestekjærleik, inkluderande fellesskap, vern om skaparverket og kampen for rettferd.”

Planen speiler nye utfordringer både i det norske samfunnet og i verdenssamfunnet: Utfordringene i det flerkulturelle og flerreligiøse samfunnet, utfordringene ved nye familie-, samlivs- og relasjonsmønstre, utfordringene fra rettferds- og fattigdomsproblematikken og

utfordringene fra de menneskeskapte klimaendringene. Om miljøspørsmålet heter det i planen at kirken har et tredelt oppdrag: Kirken skal være "en profetisk røst i samfunnet", den skal være konsekvent og selvkritisk i egen hverdag og praksis, og den skal være kreativ og oppfinnsom i arbeidet med å finne bærekraftige løsninger for framtiden.

I budsjettproposisjonens omtale av *kirkens økonomi og organisasjon* heter det bl.a.:

Spørsmålet om større endringer i kirkens finansielle ordninger ble utførlig drøftet i St.meld. nr. 17 (2007-2008) Staten og Den norske kirke. I tråd med den politiske avtalen 10. april 2008 er hovedsynspunktet i meldingen at dagens finansieringsordninger for Den norske kirke, herunder den økonomiske ansvarsfordelingen mellom staten og kommunene, bør videreføres. Også dagens ordning for kirkegårdenes økonomi og forvaltning ble i meldingen anbefalt videreført, i tråd med avtalen 10. april 2008. St.meld. nr. 17 (2007-2008) drøfter dessuten behovet for å tilpasse de rettslige, økonomiske og organisatoriske rammene for prestetjenesten bedre med kirkens økonomi og ordninger. I tråd med avtalen 10. april 2008 er det i meldingen lagt til grunn at slik samordning skal baseres på at prester, biskoper og proster fortsatt skal være statstjenestemenn. I meldingen er det videre vist til at det i forbindelse med kirkens organisering ofte reises spørsmål om det er grunnlag for å utvikle flere sider ved Den norske kirkes rettslige stilling eller rettsevne. I avtalen 10. april 2008 er det lagt til grunn at kirkens organisering og virksomhet fortsatt skal reguleres ved en egen kirkelov, uten at kirken defineres som et eget rettssubjekt.

Den politiske avtalen 10. april 2008, St.meld. nr. 17 (2007-2008) og Innst. S. nr. 287 (2007-2008) vil ligge til grunn for videreutviklingen av kirkens økonomi og kirkens organisering i årene framover. Demokratireformen med nye valgordninger kan i seg selv ses som en utvikling av kirkens organisering og styringsordning. Et styrket og velfungerende kirkelig demokrati krever samtidig en godt fungerende kirkelig administrasjon på alle nivåer og et godt samspill og samarbeid mellom de ulike forvaltningsnivåene. For kirkens organisering og forvaltning er det en hovedutfordring å oppnå en bedre organisering av oppgavene på lokalt nivå. Det pågående arbeidet med å utprøve nye organisasjons- og samarbeidsformer mellom menighetsråd og felleråd vil fortsette, bl.a. ved at det stimuleres til forsøks- og utviklingstiltak. På sentralt og regionalt hold i kirken må det videreutvikles kompetanse og kapasitet til å gi veiledning til lokale utviklingsprosjekter, til å ta initiativ til endrings- og omstillingsprosesser og til å systematisere, formidle og utveksle erfaringer og praktiske løsningsmodeller. Dette forsøks- og utviklingsarbeidet må ellers ses i nær sammenheng med det øvrige reformarbeidet i kirken, ikke minst trosopplæringsreformen og prostereformen som i seg selv har betydning for kirkens lokale organisasjonsutvikling.

Demokratireformen, organisasjonsutvikling og forsøks- og utviklingsarbeid skal underbygge Den norske kirke som lokalkirke og folkekirke. Finansieringsordningene for kirken innebærer en nær relasjon mellom kommune og kirke. Styrkingen av kommuneøkonomien de seneste år ses som det viktigste bidraget for en styrket kirkeøkonomi, ved siden av lokal organisasjonsutvikling, samarbeid og samordning på tvers av sokne- og kommunegrenser.

Lokalsamfunnets ansvar for bygging, drift og vedlikehold av kirkene har lange historiske røtter. Mange av våre kirker representerer kulturhistoriske verdier av nasjonal betydning. De senere år er det etablert flere nasjonale tiltak med formål å stimulere og tilrettelegge for en bedre forvaltning av kirkebyggene. Av særlig betydning er rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg og den nylig innførte tilskuddsordningen fra Opplysningsvesenets fond, foruten tiltak for en bedre bygningsforvaltning, økt brann- og innbruddssikkerhet, effektiv og tilpasset energibruk og bedre dokumentasjon om den enkelte kirke.

Departementet viser til dette.

DEL III ØKONOMIFORVALTNING

1. OM ØKONOMIFORVALTNINGEN

1.1 Generelt

Den foreløpige tildeling av bevilgning til Kirkerådets virksomhet i 2009, herunder inntektskrav og rammer for tilskudd forvaltet av Kirkerådet, er gitt i del I over.

Med *virksomhet* menes her den samlede virksomhet som Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd er ansvarlig for. Vi minner om at det er Kirkerådet som for hele virksomhetsområdet vil stå ansvarlig overfor departementet med hensyn til disponering av gitte bevilgninger, at disse ikke overskrides, at fullmakter, retningslinjer og regler for økonomiforvaltningen overholdes mv. Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd er slik underordnet Kirkerådet.

Økonomiforvaltningen skal følge økonomiregelverket for staten, jf. Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten og departementets økonomiinstruks for Kirkerådet.

Virksomhetsleder har ansvaret for at bevilgningsreglementet og økonomiregelverket til enhver tid følges. Departementet vil understreke at en god og velordnet økonomiforvaltning er en avgjørende forutsetning for at de faglige oppgavene kan utføres effektivt og hensiktsmessig. Vi understreker dessuten viktigheten av at den interne økonomiinstruksen, rutinebeskrivelser og øvrig internt regelverk holdes oppdatert i forhold til gjeldende regelverk.

Det må fra begynnelsen av året føres løpende kontroll med forbruket ut fra tidligere års erfaringer med hvordan forbruket normalt fordeler seg gjennom året. Til å dekke uventede utgifter må det fra årets begynnelse avsettes en reserve. Dersom det i løpet av året oppstår uventede utgifter, må disse dekkes ved omdisponeringer innenfor den tildelte rammen. Departementet vil peke på den frihet som virksomhetene har gjennom budsjettfullmaktene, jf. vedlegg 1. Dersom Kirkerådet ikke kan finne dekning for utgiftene ved å utnytte budsjettfullmaktene, må utgifts- og aktivitetsreduserende tiltak gjennomføres. Nærmere bestemmelser om merinntektsfullmaktene er gitt i vedlegg 1.

En særskilt økonomikontrollrapport skal utarbeides per 31. august 2009, der det i tillegg til forbruket også skal angis planlagt forbruk for resten av året. Dette vil vi komme tilbake til i eget brev.

Departementet minner om at virksomhetens ledelse skal utarbeide virksomhetsplan/strategier med ettårig og flerårig perspektiv tilpasset virksomhetens egenart for å sikre at mål og resultatkrav m.v. blir fulgt opp og gjennomført innenfor tildelte ressurser, jf. pkt. 2.3 i Bestemmelser om økonomistyring i staten. Virksomhetens leder har videre ansvar for å etablere internkontroll som bl.a. omfatter rutiner/system for

risiko- og vesentlighetsvurderinger, at risikofaktorer identifiseres og at det iverksettes tiltak for å redusere risikoen. Virksomhetsleder skal videre påse at den interne kontrollen fungerer på en tilfredsstillende måte, og at den kan dokumenteres, jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten, pkt. 2.4. Ved forvaltning av tilskuddsmidler må risikoen for at det kan oppstå feil eller uregelmessigheter kartlegges, jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten, pkt. 6.3.8.2

Departementet minner videre om det nye regelverket for offentlige anskaffelser og viktigheten av at virksomheten følger opp det nye regelverket, jf. departementets rundskriv V-13B/2008, om anskaffelser av varer og tjenester.

Riksrevisjonens revisjon av regnskapene for 2007 har vist at flere av virksomhetene under departementet, også på kirkelig sektor, ennå ikke har etablert system for risiko og vesentlighetsvurdering og at enkelte virksomheter ikke har fulgt gjeldende regelverk om anskaffelser eller har svak intern kontroll i forhold til anskaffelsesreglementet.

Departementet forutsetter at de krav som gjelder på disse områdene, blir tilfredsstillende ivaretatt av Kirkerådet, og at eventuelle manglende system- eller rutinebeskrivelser nå er ferdigstilt, jf ellers departementets seminar for virksomhetslederne 4. februar 2008, der risiko- og vesentlighetsvurdering og det nye regelverket for anskaffelser var hovedtema.

Etiske retningslinjer for statstjenesten, jf. PM 16/2005 av 7. november 2005, gjelder for alle statlige virksomheter. Det forutsettes at virksomheten viderefører arbeidet med å styrke den etiske bevisstheten blant de ansatte i tråd med nevnte retningslinjer.

Når det gjelder spørsmålet om overføring av ubrukt driftsbevilgning fra ett år til neste, jf. vedlegg 1 pkt. 6, vil departementet søke å praktisere overføringsadgangen slik at ubrukt driftsbevilgning/ubrukne merinntekter kan påregnes overført med inntil 5 pst. av driftsbevilgningen. Det er ikke adgang til å overskride gitte bevilgninger. Departementet understreker dette. Det vil være i strid med forutsetningene dersom Kirkerådet planlegger virksomheten og bruken av bevilgningene med overskridelse som resultat.

1.2 Årsverk og stillinger

Departementet fastsetter ikke lenger omfanget av bemanningen ved Kirkerådet. Dette betyr at Kirkerådet har myndighet til å opprette og inndra stillinger på bestemte vilkår. Det understrekes at det ikke kan etableres flere tilsettingsforhold enn at rådet har budsjettmessig dekning for lønnskostnader mv. for 2009. Samtidig må det tas hensyn til en realistisk forventning om hva driftsbudsjettet vil bli i de kommende år.

Kirkerådet må etter dette føre kontinuerlig oversikt over bemanningen slik at man til enhver tid har oversikt over antallet årsverk. Beregningen av antall årsverk må omfatte samtlige tilsettingsforhold, dvs. fast tilsatte, vikarer, midlertidig tilsatte mv.

Departementet vil ellers understreke betydningen av at Kirkerådet rapporterer opplysninger til Statens tjenestemannsregister. Foruten statistikk om statsansatte, brukes dette registeret til å beregne den budsjettmessige kompensasjonen som gis ved de årlige lønnsoppgjørene. Registeret må derfor være korrekt og ajourført.

Kirkerådet skal gi en omtale av økning eller reduksjon i antall årsverk i de årlige budsjettforslagene. Orientering om hvordan denne omtalen skal være, gis i det årlige budsjetttrundskrivnet fra Kultur- og kirke departementet.

Nærmere regler om tilsetting av personale, opprettelse, inndragning og lønnsfastsetting av stillinger er omtalt i vedlegg 1. Av pkt. 8 i vedlegget er opplyst at myndigheten til å tilsette virksomhetsleder ligger i Kultur- og kirke departementet. Som kjent har Kirkerådet tilsettingsmyndigheten for direktør.

Dersom Kirkerådet tilsetter personell i stillinger med lønn over post 21, skal det legges særlig vekt på finansieringsgrunlaget for stillingen og forholdet til tjenestemannsloven. Forutsetningen for tilsetting i slike stillinger er at Kirkerådet er sikret inntekter til dekning av både lønnsutgifter og andre tilknyttede utgifter, og at det er adgang til tilsetting etter tjenestemannsloven. Ved tilsetting i slike eksternt finansierte stillinger skal den alminnelige tilsettingsprosedyren følges, og de vanlige bestemmelser om kunngjøring, lønnsfastsettelse mv. vil gjelde. Vedkommende stillingsinnehaver er statstjenestemann og omfattes av de lover, bestemmelser og avtaler som gjelder for arbeidstakere i staten. Det vises for øvrig til vedlegg 1, pkt. 9.

1.3 Plan for disponering av tildelt bevilgning

For å nå de mål som er fastsatt i budsjettproposisjonen for 2009 og i dette tildelingsbrevet, jf. del II, forutsettes det at det utarbeides en plan for disponeringen av den tildelte budsjetttrammen. Slik disposisjonsplan skal inneholde samtlige utgifter som vil påløpe i løpet av budsjettåret.

Utgiftene knyttet til det planlagte aktivitetsnivået, inkludert nye tiltak som Kirkerådet vil sette i gang i 2009, må helt ut dekkes innenfor den tildelte budsjetttrammen. I disposisjonsplanen må det derfor innarbeides dekning for alle utgifter som vil påløpe i budsjettåret i henhold til de aktivitetene som Kirkerådet har planlagt for 2009. Økte utgifter som følge av prisstigning gjennom året må i sin helhet dekkes innenfor den tildelte budsjetttrammen. Departementet vil understreke at det i løpet av budsjettåret ikke kan påregnes gitt ekstratildelinger.

Vi minner om at Kirkerådet har en generell plikt til å rapportere til departementet om spesielle forhold som kan gi budsjettmessige og/eller andre konsekvenser for virksomheten, og som er av en slik art at Kirkerådet ikke har virkemidler selv til å utrede konsekvensene.

Ved disponeringen av budsjettrammen skal Kirkerådet som øvrige statlige virksomheter ivareta særskilte hensyn. I det følgende omtales spesielle forhold/forutsetninger for disponering av den tildelte budsjettrammen i 2009, som vil være av betydning for virksomheten:

Sykefravær:

Regjeringen har som målsetting å få ned sykefraværet. Det forventes at Kirkerådet for sin virksomhet legger forholdene til rette for å bidra til dette.

Likestilling:

Statlige virksomheter er i henhold til likestillingslovens § 1a pålagt å arbeide aktivt for å fremme likestilling. Det forutsettes at Kirkerådet følger opp dette.

Bedre tilgjengelighet:

Forholdene skal legges til rette for å bedre tilgjengeligheten for alle brukergrupper uavhengig av funksjonsevne og alder, jf. regjeringens handlingsplan for universell utforming. For nærmere omtale vises det til: www.universell-utforming.miljo.no.

Elektroniske tjenester:

Departementet minner om at statlige virksomheter skal tilrettelegge for utvikling av elektroniske tjenester rettet mot innbyggere og næringsliv for å gjøre brukernes møte med offentlige etater enklere. For nærmere informasjon vises det til www.regjeringen.no/nb/dep/fad/Tema/it-politikk_enorge.

Handlingsplan for miljø og offentlige anskaffelser:

Regjeringens handlingsplan inneholder en egen miljøpolitikk for statlige innkjøp hvor det stilles krav til innkjøp av prioriterte produktgrupper, jf. Handlingsplan 2007-2010 T-167B *Miljø og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser*. Det forutsettes at virksomheten viderefører arbeidet med oppfølging av handlingsplanen.

Videreføring av miljøledelse (Grønn stat) er en del av handlingsplanen. Departementet minner om at det skal foretas en årlig revisjon av miljøledelsesarbeidet hvor det legges til rette for kontinuerlige forbedringer, jf. veilederen T-1426 Miljøledelse i staten og www.gronnstat.no.

Kulturminneåret 2009:

Stortingsmelding nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner anbefalte å gjennomføre et nytt kulturminneår i 2009 og deretter hvert tiende år. Dette sluttet Stortinget seg til da meldinga ble behandlet i juni 2005. Året skal stimulere til engasjement og oppmerksomhet rundt mangfoldet i kulturarven. Målsetningen er at både offentlig og

privat sektor, så vel som befolkningen generelt, skal se hvilke verdier som ligger i mangfoldet av kulturminner og tar dem i bruk, slik at de kan danne grunnlag for kunnskap og opplevelser. Kirkerådet oppfordres til å finne hensiktsmessige måter å inkludere Kulturminneåret i sin virksomhetsplan for 2009.

1.4 Tilskuddsforvaltning

Når det gjelder Kirkerådets forvaltning av tilskuddsposter, minner vi om at de administrative kostnadene ved forvaltningen av dem må dekkes av driftsbevilgningen under post 01. Kirkerådet bør derfor kritisk vurdere hvilke muligheter som foreligger for å effektivisere tilskuddsforvaltningen.

For forvaltningen av tilskudd viser vi ellers til pkt. 8 i økonomiinstruksen for Kirkerådet og til vedlegg 3 og 4.

2. OMTALE AV TILDELINGSGRUNNLAGET

2.1 Generell kommentar til post 01 Driftsutgifter

Fra 1. januar 2007 inntrådte nye bestemmelser om beregning, satser og oppgjør av arbeidsgiveravgift for statlige virksomheter, jf. Finansdepartementets rundskriv R-103/2006. I forslaget til avgiftsvedtak for 2009, jf. St. prp. nr. 1 (2008-2009) Skatte-, avgifts- og tollvedtak, er det ikke gjort endringer mht. sats og soner for beregning av differensiert arbeidsgiveravgift.

De budsjettmessige virkningene i 2009 av lønnsoppgjøret i 2008 er innarbeidet i tildelingen nå. Budsjettmessige virkninger av lønnsoppgjøret som kommer i 2009 kan påregnes kompensert ved ekstratildeling høsten 2009.

2.2 Kap. 340 Kirkelig administrasjon

Med hensyn til tildeling av budsjetttrammer, vises til del I foran.

2.2.1 Kommentarer til kap. 340 post 01 Driftsutgifter

Under denne posten dekkes lønn og andre driftsutgifter, herunder utgifter til Kirke-møtet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd.

I tildelingen under posten er det for 2009 innarbeidet en økning på 2 mill. kroner til drift av medlemsregister for Den norske kirke. Departementet legger etter dette til grunn at det under posten er disponibelt minst 5,5 mill. kroner til registerdrift i 2009. Vi går ut fra at departementet blir orientert dersom tidligere forutsetninger i denne saken blir endret.

Lovgrunnlaget og de budsjettmessige sidene ved demokratireformen i Den norske kirke vil departementet komme tilbake til.

Til det forberedende arbeid med demokratireformen er det imidlertid innarbeidet midler til to årsverk for Kirkerådet i tildelingen nå. I St.prp. nr. 1 (2008-2009) er det også budsjettert med midler tilsvarende et halvt årsverk per bispedømme til forberedende arbeid med reformen. Vi legger til grunn at Kirkerådet har drøftet med bispedømmerådene hvordan disse midlene skal fordeles, og vi ber om at dette meddeles departementet senest 5. januar 2009.

Under post 01 er det videre innarbeidet kr 715 000 til dekning av de oppgaver som tidligere har ligget til departementets kirkekonsulent og som nå er overført til Kirkerådet.

I foreløpig tildelingsbrev for 2008 var det innarbeidet et beløp til dekning av Kirkerådets utgifter knyttet til drift, vedlikehold og kontraktmessige forpliktelser ved leie av kontorarealer i Kirkens hus. Kompensasjonsbeløpet som ble innarbeidet i tildelingen for 2008, korrigert for endringen ved vårt brev av 7. februar 2008, er prisjustert for 2009. Med den foretatte prisjustering kan det ikke påregnes ekstratildeling i 2009 som følge av endringer når dette skjer i samsvar med husleiekontrakten. I tildelingen er det ellers innarbeidet kr 144 000 for oppgaver Kirkerådet ivaretar for Bispemøtet, foruten midler til dekning av lønnsutgifter for 80 pst. av et årsverk som er forbeholdt administrativ bistand for Bispemøtet. Midler som tidligere er innarbeidet for dekning av utgifter ved avtale med Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste er videreført i tildelingen.

Inntektskravet for Kirkerådet under kap. 3340, post 01 er økt med kr 261 000 fra 2008 til 2009. Beløpet tildelt under kap. 340, post 01, er økt tilsvarende. Vi minner om at dersom inntektsforutsetningene under kap. 3340, post 01 ikke oppfylles, men blir lavere enn budsjettert, reduseres den samlede bevilgning under post 01 driftsutgifter tilsvarende. Kirkerådet vil imidlertid ha fullmakt til å overskride post 01 mot tilsvarende merinntekter. Nærmere omtale av merinntektsfullmaktene er gitt i vedlegg 1.

2.2.2 Kommentar til kap. 340 post 21 Spesielle driftsutgifter

Under denne posten føres utgifter til oppdragsvirksomhet eller tidsbegrensede prosjekter som dekkes av inntekter ført under kap. 3340 post 02. Som det framgår korresponderer bevilgningen under post 21 direkte med inntektsposten 02. Dersom inntektsforutsetningene for post 02 ikke oppfylles, men blir lavere enn budsjettert, reduseres bevilgningen under post 21 tilsvarende

Dersom merinntektene nyttes til avlønning av personell, gjelder de vanlige retningslinjer om tilsetting av personell i staten, jf budsjettfullmaktene omtalt i vedlegg 1. Departementet ber om å bli holdt orientert om slike saker.

2.2.3 Kommentar til kap. 340, post 71.13 Tilskudd til Kirkens ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep

I St.prp. nr. 1 (2008-2009) er det statlige tilskuddet til Kirkens ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep foreslått til kr 1 950 000 kroner for 2009. Målsettingen med det

statlige tilskuddet er å styrke ressurscenterets finansieringsgrunnlag og sikre en forutsigbar og sikker drift av senteret. Midlene stilles med dette til disposisjon for Kirkerådet. På samme måte som tidligere vil Kirkerådet ha oppfølgingsansvaret for bevilgningen, noe som bl.a. innebærer å utbetale tilskudd til senteret, å føre kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene og å redegjøre for senterets økonomiske situasjon i Kirkerådets årsrapport for 2009. Vi viser også til møtet i departementet 30. oktober d.å. hvor Kirkerådet ble bedt om relativt snarlig å komme tilbake med en nærmere vurdering av ulike sider ved finansieringsgrunnlaget for senteret, herunder Kirkerådets tildelinger til senteret fra fondsavkastningen.

2.2.4 Kommentar til kap. 340, 75 Trosoppplæring, kan overføres, kan nyttes under post 01

Under denne posten foreslås det for 2009 bevilget 150 mill. kroner. I tillegg kommer videreføring av tidligere bevilgninger under andre poster på ca. 1,5 mill. kroner.

I den foreslåtte bevilgningen under kap. 340, post 75 inngår tilskudd til tre katekestillinger opprettet i 2003, jf. foreløpig tildelingsbrev til bispedømmerådene 21. oktober d.å. Korrigert for disse tilskudd, vil det under posten være en disponibel bevilgning for 2009 på kr 148 371 000. Departementet viser til postomtalen av saken i St.prp. nr. 1 for 2009. Vi tar sikte på å komme nærmere tilbake til de budsjettmessige og andre sider ved reformens videreføring i 2009 i eget brev.

Budsjettforslag for reformens videreføring i 2010 bes sendt departementet innen 9. januar 2009. Dersom Kirkerådet på forhånd ønsker å drøfte opplegg for reformens videreføring i 2010 før forslaget sendes, ber vi Kirkerådet ta kontakt for avtale om et møte.

2.2.5 Kommentar til kap. 340 post 76 Tilskudd til forsøks- og utviklingstiltak i kirken, kan overføres

I St.prp. nr 1 (2008-2009) foreslås det bevilget 4,0 mill. kroner under denne posten. I postomtalen heter det at Kirkerådet skal forvalte midlene i nært samarbeid med KA.

Målsettingen med tilskuddet er å legge til rette for lokalt forsøks- og utviklingsarbeid so kan gi en mer funksjonell og kostnadseffektiv organisering, økt samarbeid på tvers av menighets- og kommunegrenser og en mer samordnet lokal ledelse av kirkens virksomhet. I St.prp. nr 1 (2008-2009) heter det bl.a. følgende om tilskuddet:

Kirkeforvaltningen i de minste kommunene står overfor særlige utfordringer. Tilskuddet skal i særlig grad innrettes mot de deler av kirkeforvaltningen som er svakest utbygd, med vekt på forsøk som prøver ut nye samarbeidsformer mellom fellestråd i små kommuner.

Kirkeloven § 5 åpner for at departementet kan godkjenne forsøk med en annen organisering, oppgavefordeling og sammensetning av soknets organer enn det som følger av kirkelovens bestemmelser når dette kan fremme en mer hensiktsmessig organisering av kirkeforvaltningen. Forsøksbestemmelsen innebærer at det kan høstes erfaringer fra mer vidtrekkende forsøk, samarbeids- og organisasjonsformer enn det kirkeloven ellers gir anledning til. Tilskuddet under posten vil kunne anvendes til slike forsøk. Innen denne type

forsøks- og utviklingsarbeid, som gjelder kirkens lokale organisering og oppgaveløsning, er det på sentralt og regionalt nivå i kirken behov for å bygge opp kompetanse og kapasitet til å initiere og veilede lokale utviklings- og omstillingsprosesser, forestå evalueringer og å systematisere og formidle praktiske erfaringer og løsningsmodeller. Tilskuddet skal for en del kunne nyttes til slik rådgivning, evaluering og erfaringsspredning. Som i 2008 og tidligere år er 1 mill. kroner av bevilgningen avsatt til kompetanseutviklingstiltak for kirkelig ansatte og medlemmer av fellesråd og menighetsråd.

Som tidligere forutsetter departementet at omstillingsprosesser og prosjekter utformes slik at de ikke bryter med grunnleggende prinsipper i dagens kirkeordning. Det er ellers påpekt, både fra Kirkerådet og KA, at det vil være av stor betydning at prosjekter som mottar støtte, blir evaluert og at erfaringene fra prosjektene blir gjort tilgjengelig for andre. Vi legger til grunn at dette hensynet ivaretas, og at igangsatte prosjekter kan ferdigstilles på forsvarlig måte. Vi ber om at foreløpige planer for bruken av midlene i 2009 forelegges departementet så snart disse foreligger, men senest 30. januar 2009.

Når det gjelder rapporteringen om anvendelsen av bevilgede midler, ber vi om at Kirkerådet forestår den samlede rapporteringen til departementet. Rapporteringen bør inneholde en kort beskrivelse av tiltakene det er gitt midler til, samt en vurdering av eventuelle effektivitetsgevinster som tiltakene genererer. Vi antar det er naturlig at rapporteringen inntas i Kirkerådets årsmelding, men også annen rapporteringsform kan vurderes. Foreløpig settes fristen til 1. mars 2009.

Som i 2008 skal 1 mill. kroner av bevilgningen avsettes til kompetanseutviklingstiltak for kirkelig ansatte og valgte medlemmer av fellesråd og menighetsråd. Med bakgrunn i demokratireformen og det opplæringsbehov som følger av denne, ber vi om at aktuelle opplæringstiltak i 2009 finansiert fra post 76 vurderes i lys av reformen.

2.3 Kap. 3340 Kirkelig administrasjon

Inntektskapitlet skal benyttes ved innbetaling av ulike refusjoner, kursavgifter mv. ved salg av materiell, publikasjoner eller ved andre inntektsbringende aktiviteter/tjenester.

Inntektskravet under kap. 3340, post 01 Ymse inntekter, gjelder både for salg av egenprodusert materiell og for visse typer refusjoner. Kap. 3340, post 01 vil bl.a. også være aktuell for tilskudd (refusjon) fra Opplysningsvesenets fond, dersom Kirkerådet har ført utgifter under kap. 340, post 01 ved gjennomføring av felleskirkelige tiltak finansiert av fondsavkastningen, jf. også omtalen av felleskirkelige tiltak under pkt. 2.4 Opplysningsvesenets fond.

Kirkerådet må vurdere mulighetene for å kreve refundert – helt eller delvis – reise- og oppholdsutgifter som de tilsatte har ved gjennomføring av reiseoppdrag som er rekvirert av andre. Slik refusjon skal i tilfelle også inntektsføres på kap. 3340, post 01.

Når det gjelder fullmakter, bl.a. bruk av merinntekter, vises det til vedlegg 1. For øvrig vises til den alminnelige merinntektsfullmakt som gjelder ved refusjoner postert til

inntekt for post 15 Refusjon arbeidsmarkedstiltak, post 16 Refusjon fødsels- og adopsjonspenger og post 18 Refusjon av sykepenger.

2.4 Opplysningsvesenets fond

2.4.1 Tilskudd fra fondet til felleskirkelige tiltak

Tilskuddet til felleskirkelige tiltak i 2009 er budsjettert med 25,5 mill. kroner, dvs. samme beløp som i 2008, jf. omtalen av Opplysningsvesenets fond i budsjettproposisjonen side 185-189. Av dette stilles kr 23 500 000 til disposisjon for Kirkerådet i 2009. Som tidligere skal det av tilskuddet bl.a. dekkes kontingentutgifter til økumeniske organisasjoner.

Når det gjelder rapportering om bruken av tilskuddet, viser vi til vårt brev av 28. juni 2007.

2.4.2 Lån i Opplysningsvesenets fond

Kirkerådet har fullmakt til å behandle og innvilge lån i Opplysningsvesenets fond. Det vises til hovedinstruksen for Opplysningsvesenets fond § 2-2.

DEL IV RAPPORTERING MV

1. KRAV TIL ÅRSRAPPORT FOR 2009

1.1 Innledning

I henhold til økonomiregelverket for staten skal virksomhetene ved utgangen av hvert budsjettår utarbeide en egen årsrapport, jf. pkt. 1.5.1 i Bestemmelser om økonomistyring i staten.

Årsrapporten for 2009 skal som vanlig utarbeides som et eget dokument og sendes Kultur- og kirke departementet innen 1. mars 2010. Årsrapporten skal videresendes fra departementet til Riksrevisjonen og må derfor sendes både på papir og pr e-post til postmottak@kkd.dep.no.

For virksomheter under Kultur- og kirke departementet er det utarbeidet generelle retningslinjer for årsrapporteringen. Disse er inntatt i vedlegg 2, Krav til årsrapport for 2009. Når det gjelder kravene til årsrapport i vedleggets pkt. 2, er disse presisert nedenfor. Kirkerådet skal derfor rapportere på grunnlag av disposisjonen som følger under pkt. 1.2 Disposisjon for rapporteringen.

Når det gjelder rapporteringen av årsregnskapet for 2009, vil departementet som tidligere be om at denne rapporteringen skjer i januar 2010. Den skal derfor ikke inngå i den ordinære årsrapporten for 2009.

1.2 Disposisjon for rapporteringen

Vi ber om at det gis en generell og overordnet beskrivelse av Kirkerådets strategier og tiltak i lys av Kirkemøtets hovedmål for Den norske kirke som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. For delmål eller resultatmål som følger av hovedmålet, bør disse kommenteres tilsvarende, dvs. med vekt på strategier og tiltak.

Når det gjelder de spesifikke resultatmålene inntatt i tildelingsbrevet (2.1 til 2.4 foran), viser vi til at Kirkerådet er anmodet om å utarbeide forslag til resultatindikatorer innen disse resultatmålene innen 30. januar 2009. I rapporteringen for 2009 legges til grunn at slike indikatorer skal anvendes.

Vi ber om at rapporten for 2009 har en særskilt omtale av

- a) de omtalte resultatmålene 2.1-2.4, med en vurdering av graden av måloppnåelse bl.a. i lys av resultatindikatorene
- b) en kortfattet resultatvurdering av andre delmål/resultatmål som er fastsatt i lys av hovedmålet, begrenset til 3-4 av de viktigste delmål/resultatmål
- c) en vurdering av behovet for eventuelle endringer av Kirkerådets strategier, planer og tiltak i lys av resultatvurderingene under a) og b).

1.3 Tilstandsrapport for Den norske kirke

I tillegg til den ordinære årsrapporten vil departementet som tidligere år be om at Kirkerådet utarbeider en tilstandsvurdering for Den norske kirke med vekt på hovedutfordringer. Denne bør bl.a. basere seg på materiale fra bispedømmenes årsrapporter, kirkestatistikk som KIFO og SSB samler inn. Departementet ber om å få tilstandsvurderingen sendt innen 1. mai 2010. Vi minner om at fristen for tilsvarende tilstandsrapport for 2008 er 1. mai 2009.

2. MØTEPLAN

Den årlige samtalen mellom departementet og Kirkerådet vil som vanlig finne sted om våren, der bl.a. Kirkerådets leder og direktør ventes å delta. Viktige bakgrunnsdokumenter for samtalen vil være Kirkerådets årsrapport, tilstandsvurderingen for Den norske kirke og departementets tildelingsbrev for 2009. Kirkerådets planer og strategier vil også bli gjennomgått.

Møtet er berammet til tirsdag 5. mai 2009 kl. 1000-1500, i departementets lokaler. Nærmere opplegg for samtalen vil bli meddelt senere.

For øvrig inviterer vi Kirkerådets direktør til å delta under de årlige samtalene med representanter fra de enkelte bispedømmene, jf. departementets foreløpige tildelingsbrev til bispedømmene.

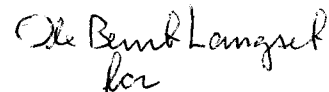
Tildelingsbrevet er sendt til Kirkerådet i fem eksemplarer. Flere eksemplarer kan eventuelt ettersendes. Vi ber om at brevet blir gjort kjent blant de tillitsvalgte, jf. Hovedavtalen § 11.

Eventuelle kommentarer til tildelingsbrevet bør være departementet i hende innen 15. desember d.å.

Med hilsen

Ingrid Vad Nilsen e.f
ekspedisjonssjef

for
Jørn Hagen
avdelingsdirektør

Vedlegg

Kopi: Riksrevisjonen seksjon 1.6
 SSØ Tromsø
 Bispemøtet
 Opplysningsvesenets fond
 KA

BUDSJETTFULLMAKTER FOR 2009

Sentrale bestemmelser om budsjettering, budsjett disponering og økonomiforvaltning i statlige virksomheter er samlet i Finansdepartementets "Veileder i statlig budsjettarbeid" som er tilgjengelig elektronisk på Finansdepartementets hjemmesider. Fullmakter i henhold til bevilgningsreglementet er omtalt i Finansdepartementets rundskriv R-110/2005 av 05.12.2005, jf. Kultur- og kirke departementets brev av 12.12.2005 om ovennevnte.

For 2009 gjelder følgende budsjettfullmakter for virksomhetene under Kultur- og kirke departementet:

1. Overskridelse av driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Virksomhetene kan overskride driftsbevilgningene mot tilsvarende merinntekter slik det framgår av oversikten nedenfor, *jf. St. prp.nr. 1 (2008-2009)*:

1. overskride bevilgningen under:	mot tilsvarende merinntekter under:
kap. 300, post 01	kap. 3300, post 01
kap. 305, post 01	kap. 3305, post 03
kap. 305, post 21	kap. 3305, post 07
kap. 320, post 01	kap. 3320, postene 01 og 03
kap. 322, post 01	kap. 3322, post 01
kap. 323, post 01	kap. 3323, post 01
kap. 324, post 01	kap. 3324, post 01
kap. 325, post 01	kap. 3325, post 01
post 21	post 02
kap. 326, post 01	kap. 3326, post 01
post 21	post 02
kap. 329, post 01	kap. 3329, post 01
post 21	post 02
kap. 334, post 01	kap. 3334, post 01
post 21	post 02
kap. 340, post 01	kap. 3340, post 01
post 21	post 02
kap. 341, post 01	kap. 3341, post 01
post 21	post 02
kap. 342, post 01	kap. 3342, postene 01 og 04

2. overskride bevilgningen under kap. 324 Scenekunstformål, post 21 Spesielle driftsutgifter, *kan overføres*, med et beløp som tilsvarer alle merinntektene på kap. 3324, post 02 Billett- og salgsinntekter. Ubrukte merinntekter kan regnes med ved utregning av overførbart beløp på posten.

Dersom inntektene under de inntektspostene som er omtalt i pkt. 1 ovenfor blir mindre enn budsjettet, innebærer dette at rammen under de aktuelle utgiftspostene må reduseres tilsvarende mindreinntekten.

Med unntak av kap. 3324, post 21, jf. pkt 2 ovenfor, kan bevilgningene under post 21 bare benyttes i den grad det kan skaffes oppdragsinntekter.

2. Nettobudsjettering ved utskifting av utstyr

Virksomhetene kan benytte nettobudsjettering under post 01 Driftsutgifter ved utskifting av utstyr. Adgangen til å nettoføre inntekter ved utskifting av utstyr er begrenset til inntil 5 pst. av bevilgningen under post 01.

3. Omdisponering mellom poster på budsjettet for statlige virksomheter

Virksomhetene kan gis adgang til å omdisponere inntil 5 pst. av bevilgningen under post 01 Driftsutgifter til investeringer under post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*. Slik omdisponering av midler skal godkjennes av departementet i hvert enkelt tilfelle. Før omdisponering kan foretas må derfor virksomhetene sende søknad om slik omdisponering til Kultur- og kirke departementet.

4. Overskridelse mot innsparing i senere budsjett-termin

Virksomhetene kan gis adgang til å overskride driftsbevilgningen under post 01 Driftsutgifter med inntil 5 pst. til investeringsformål mot tilsvarende innsparing i løpet av de tre påløpende budsjett-terminene. Slik overskridelse skal godkjennes av departementet i hvert enkelt tilfelle. Før overskridelse kan foretas må derfor virksomhetene sende søknad om slik overskridelse til Kultur- og kirke departementet.

5. Inngåelse av leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester

Virksomhetene kan inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester utover budsjettåret når avtalene gjelder virksomhetens ordinære drift og utgiftene kan dekkes innenfor et uendret bevilgningsnivå i avtaleperioden.

6. Overføring av budsjettmidler mellom statlige virksomheter

Overføring av budsjettmidler fra en virksomhet til en annen virksomhet kan skje ved at det overføres midler til mottakende virksomhets konto, eller ved at mottakende virksomhet får belastningsfullmakt, jf. Finansdepartementets rundskriv R-111/07 av 28.11.2007. Dersom det benyttes fullmakt, skal fullmakten alltid gis til virksomheten, og ikke til en eller flere personer.

Kopi av fullmakten sendes Kultur- og kirke departementet v/Administrasjons- og økonomiavdelingen.

7. Overføring av ubrukt driftsbevilgning fra ett år til neste

Overføring av ubrukt driftsbevilgning (postene 01 og 21) fra ett år til neste skal godkjennes av Finansdepartementet. Virksomhetene sender eventuell søknad om overføring av ubrukt driftsbevilgning til Kultur- og kirke departementet i samsvar

med de frister som blir fastsatt senere i eget rundskriv til virksomhetene om statsregnskapet for 2009.

8. Tilsetting av personale i statlige virksomheter

Jf. Statens personalhåndbok

Myndigheten til å tilsette virksomhetsleder ligger i Kultur- og kirkedepartementet. For øvrige stillinger er tilsettingsmyndigheten lagt til virksomhetene (tilsettingsråd/styrer). Unntatt fra dette er likevel virksomheter uten styre/tilsettingsråd. For disse virksomhetene ligger tilsettingsmyndigheten i Kultur- og kirkedepartementet.

9. Opprettelse og inndragning av stillinger

Den enkelte virksomhet kan selv opprette og inndra stillinger på bestemte vilkår.

9.1 Opprettelse av stillinger

Det kan opprettets stillinger under forutsetning av at:

- virksomheten har budsjettmessig dekning for de lønns- og driftskostnader som tilsettingen medfører innenfor den tildelte budsjettrammen under post 01
- virksomheten kan dekke de lønns- og driftskostnader som tilsettingen medfører innenfor en realistisk forventning om hva driftsbudsjettet vil bli i de påfølgende år
- tilsettingen er i tråd med de føringer/forutsetninger for øvrig som er omtalt i dette tildelingsbrevet
- tilsettingen ligger innenfor rammene av tjenestemannsloven
- det kun nyttes stillingskoder fra gjennomgående lønnsplaner eller egne etatsplaner
- lønsplassering av stillingen behandles i samsvar med hovedtariffavtalens bestemmelser, jf. særlig hovedtariffavtalens pkt. 2.3.8 om kunngjøring av stilling.

9.2 Omgjøring av besatte stillinger

Jf. Statens personalhåndbok

Opphevelsen av Bevilgningsreglementets § 10 medfører ingen endringer i hovedtariffavtalens bestemmelser om omgjøring av besatte stillinger (også lederstillinger). Dette skjer som tidligere i årlige sentrale og lokale forhandlinger.

9.3 Inndragning av besatte stillinger

Forutsetningen for å kunne inndra en besatt stilling er at arbeidet faller bort. Vedtak om å inndra en besatt stilling må treffes skriftlig og skal inneholde:

- beskrivelse av stillingens arbeidsoppgaver og status (fast/midlertidig)
- begrunnelse for inndragningen - tas med både i oppsigelsesvedtaket og i underretningen til den tjenestemann som sies opp
- Kultur- og kirkedepartementet skal orienteres om vedtaket.

Det vises ellers til pkt. 3 i Planleggings- og samordningsdepartementets PM 20/97 av 29. september 1997, samt reglene i tjenestemannsloven og Hovedavtalen.

9.4 Omplussing av stillinger

Bispedømmerådene har fullmakt til å omplassere stillinger innen bispedømmet ved ledighet. Det må imidlertid innhentes uttalelse fra de instanser som berøres av vedtaket, jf. kirkelovens § 11, og gjennomføres drøftinger med vedkommende tjenestemannsorganisasjon, jf. Hovedavtalens § 12.

Dersom omplassering av en stilling får konsekvenser for den framtidige disponeringen av en prestebolig tilhørende Opplysningsvesenets fond, må saken på forhånd avklares med fondet.

9.5 Fullmakter

Opprettelse av lederstillinger på kontorsjefnivå eller høyere, jf. lønnsplanene 90.100, 90.103, 90.303 og 09.840, og opprettelse av stillinger som forsker, prosjektleder eller utredningsleder, jf. lønnsplanene 90.400, 90.510 og 90.520, skal forelegges Kultur- og kirke departementet.

Virksomheter som er egne forhandlingssteder etter Hovedtariffavtalen i staten

Opprettelse av stillinger som avdelingsdirektør eller høyere skal forelegges Kultur- og kirke departementet.

10. Lønnsfastsetting av stillinger

Kultur- og kirke departementet fastsetter lønn for de stillinger der tilsetningsmyndigheten er lagt til Kultur- og kirke departementet.

Bispedømmerådene fastsetter lønn for stillinger ved bispedømmekontorene med unntak av stillingen som direktør.

For øvrige stillinger er lønnsfastsettingen lagt til den enkelte virksomhet, jf. hovedtariffavtalens pkt. 2.3.8.

KRAV TIL ÅRSRAPPORT FOR 2009

Årsrapporten for 2009 skal utarbeides med utgangspunkt i de krav som er stilt i det foreløpige/endelige tildelingsbrevet. Årsrapporten skal inneholde:

- regnskap for 2009
- forklaring av avvik i regnskapstallene i forhold til tildelt budsjettramme for 2009
- redegjørelse for måloppnåelse og for utviklingen i forhold til de strategier, hovedprioriteringer og eventuelle satsingsområder som er omtalt i det foreløpige/endelige tildelingsbrevet
- redegjørelse for oppnådde resultater i forhold til de resultatmål som er omtalt i det foreløpige/endelige tildelingsbrevet
- redegjørelse for forvaltningen av midler under tilskuddsordninger dersom virksomheten forvalter slike ordninger
- redegjørelse for forvaltningen av midler til tilskudd som ikke inngår i tilskuddsordninger (enkelttilskudd) dersom virksomheten forvalter slike midler
- oversikt over uerholdelige fordringer og avskrivninger av krav
- redegjørelse om utarbeiding av plandokumenter (virksomhetsplaner/stategier)
- etablering av system for risiko- og vesentlighetsvurdering
- oppfølging av det nye anskaffelsesregelverket
- redegjørelse om iverksetting av etiske retningslinjer for statstjenesten
- redegjørelse om integrering/inkludering av personer med innvandrebakgrunn
- redegjørelse om likestilling
- redegjørelse for oppfølging av IA-avtalen
- redegjørelse om systematiske brukerundersøkelser (*gjelder virksomheter som har publikumsrettede tjenester*)
- redegjørelse for virksomhetens miljøarbeid, herunder oppfølging av handlingsplanen for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser.

1. Årsregnskap

Regnskapstallene skal som tidligere presenteres i henhold til gjeldende kontoplan for statsregnskapet og omfatte virksomhetens samtlige utgifter og inntekter. Nærmere orientering om rapportering til statsregnskapet for 2009 vil bli gitt høsten 2009 i departementets årlige rundskriv om innrapportering til det sentrale statsregnskapet.

Forklaring av avvik i regnskapstallene i forhold til tildelt budsjettramme må presenteres med tanke på at departementet skal benytte materialet i sine forklaringer til statsregnskapet overfor Riksrevisjonen. Regnskaptall og forklaringer må omfatte samtlige budsjettmidler som virksomheten har fått stilt til disposisjon i løpet av året.

2. Resultatrapport

Kultur- og kirke departementet skal rapportere til Stortinget om oppnådde resultater i 2009 gjennom budsjettproposisjonen for 2011. Virksomhetenes resultatrapportering for 2009 vil danne grunnlag for denne rapporteringen. Resultatrapporteringen er også et

viktig grunnlag for departementets formulering av mål- og resultatkrav for kommende år. Virksomhetene må derfor legge vekt på å framskaffe og presentere data for oppnådde resultater i forhold til de mål som er trukket opp i det foreløpige/endelige tildelingsbrevet for 2009.

De statlige virksomhetene varierer etter størrelse, formål, funksjon og egenart. Pkt. a.- c. nedenfor vil derfor i ulik grad komme til anvendelse, avhengig av den aktuelle virksomheten.

Virksomhetens rapport for 2009 skal inneholde:

- a. Kortfattet omtale av virksomhetens samlede aktivitet i 2009 med vekt på omtale av oppnådde resultater i forhold til de strategier, hovedprioriteringer og satsingsområder som er trukket opp i det foreløpige/endelige tildelingsbrevet for 2009.
- b. Omtale av virksomhetens oppnådde resultater i 2009 i forhold til de resultatmål som er trukket opp i det foreløpige/endelige tildelingsbrevet for 2009. Omtalen må utarbeides med utgangspunkt i de tilhørende resultatindikatorer. Det må også gis en kortfattet omtale av de konkrete tiltak som virksomheten har iverksatt i 2009 for å nå de fastsatte resultatmålene for 2009. Omtalen begrenses til tiltak som er sentrale for mål- og resultatoppnåelsen.
- c. Omtale av aktiviteter i 2009 som det er knyttet spesielle forutsetninger til når det gjelder disponeringen av budsjetttrammen, jf. budsjettproposisjonen og det foreløpige/endelige tildelingsbrevet for 2009.

Omtalen må inneholde både tekstomtale og tabelloversikter som dokumenterer de resultater som virksomheten har oppnådd. Det må benyttes tallmateriale som i størst mulig grad sier noe om virksomhetens ressursutnyttelse. Tabelloversikter utarbeides med sammenlignbare tall for 2008 og 2009 med tilhørende plantall for 2010.

Tiltakene som er gjennomført, men som ikke har gitt de forutsatte resultater, må også omtales. For slike tiltak må det gis opplysning om hvorfor målet ikke er nådd, hvilke ressurser/tiltak som må settes inn i 2010 og/eller senere for at målet skal nås.

Dersom det er avvik mellom regnskap og bevilgning, må dette kommenteres nærmere.

3. Integrering/inkludering av personer med innvandrerbakgrunn

Statlige virksomheter skal rapportere om arbeidet med integrering/inkludering av personer med innvandrerbakgrunn. På denne bakgrunn må virksomheten rapportere følgende i årsrapporten for 2009:

- antall og andel (i pst.) ansatte (faste og midlertidige stillinger) med innvandrerbakgrunn i virksomheten pr. 01.01.2009
- virksomhetens mål i 2008 for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn
- antall og andel ansatte med innvandrerbakgrunn pr. 01.01.2010.

Person med innvandrerbakgrunn skal defineres som:

- person med to utenlandsfødte foreldre som har innvandret til Norge
- person som er født i Norge med to foreldre som er født i utlandet.

4. Likestilling

Offentlige myndigheter er i henhold til likestillingslovens § 1a pålagt å arbeide aktivt for å fremme likestilling, samt å redegjøre for arbeid og status på dette området. Virksomheten må derfor redegjøre for arbeidet med likestilling og status for dette arbeidet i 2009. Redegjørelsen må bl.a. inneholde følgende oversikt:

	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling - alle ansatte (<i>i pst.</i>)						
Kjønnsfordeling - heltidsansatte (<i>i pst.</i>)						
Kjønnsfordeling - deltidsansatte (<i>i pst.</i>)						
Gjennomsnittslønn (<i>i 1 000 kr</i>)						

5. IA-avtalen

Statlige virksomheter skal rapportere om arbeidet med oppfølging av IA-avtalen. Virksomhetene må derfor planlegge og gjennomføre tiltak for å redusere sykefraværet, beholde og rekruttere personer med nedsatt funksjonsevne og å øke den reelle pensjonsalderen. Virksomhetene må rapportere om oppfølging og resultater av dette arbeidet i forhold til virksomhetenes egne plantall i årsrapporten for 2009.

6. Systematiske brukerundersøkelser

Statlige virksomheter med ansvar for publikumsrettede tjenester skal videreutvikle tjenestene bl.a. med sikte på bedre kvalitet, utforming, tilgjengelighet og brukermedvirkning. For å måle resultatene av dette arbeidet er det lagt opp til at aktuelle virksomheter skal gjennomføre systematiske brukerundersøkelser. Aktuelle virksomheter må rapportere om oppfølging og resultater av ovennevnte arbeid i årsrapporten for 2009.

7. Miljøarbeid

Regjeringens Handlingsplan 2007-2010 T-167B Miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser stiller bl.a. konkrete krav til statlige innkjøp og videreføring av miljøledelse (Grønn stat). I virksomhetens rapport om miljøarbeidet i årsrapporten for 2009 må det bl.a. det gis en kort omtale:

- av hvordan handlingsplanen er fulgt opp i virksomheten, og
- om arbeidet med videreføring av miljøledelse (Grønn stat).

**RETNINGSLINJER FOR ØKONOMIFORVALTNING OG KONTROLL FOR
TILSKUDDSMOTTAKERE SOM FÅR TILDELT STATSTILSKUDD FRA
KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET I 2009**

Fastsatt av Kultur- og kirke departementet 04.06.2008

1. Generelt

Kultur- og kirke departementet vil presisere overfor tilskuddsmottakerne at de ulike lover og forskrifter som gjelder for den enkelte selskapsform, må følges nøye. Vi viser spesielt til lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven), lov av 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser, lov av 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven), lov av 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) og lov av 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven).

2. Departementets kontrolladgang

Departementet vil for øvrig vise til det generelle pålegg Stortinget har gitt forvaltningen om å føre kontroll med tilskudd til "offentlig eller privat virksomhet som ellers ikke er undergitt statlig kontroll", jf. § 10 2.ledd i Stortingets bevilgningsreglement.

Bestemmelsen lyder:

"Ved tilskudd eller lån til offentlig eller privat virksomhet som ellers ikke er undergitt statlig kontroll, skal det tas forbehold om adgang for tilskuddsforvalteren til å føre kontroll med at midlene benyttes etter forutsetningene."

3. Mottakere av årlige tilskudd

For tilskuddsmottakere som mottar årlige tilskudd, gjelder følgende:

3.1 Styrets, ledelsens og revisors ansvar

Ledelsen og styret plikter å påse at forvaltningen av institusjonen/organisasjonen til enhver tid skjer i samsvar med gjeldende lover og forskrifter. Vi vil spesielt peke på styrets oppgave som det ansvarlige organ for institusjonens/organisasjonens forvaltning. Har institusjonen/organisasjonen en administrerende direktør eller daglig leder, skal denne forestå den daglige ledelse i samsvar med gjeldende lover og forskrifter og etter retningslinjer og pålegg fra styret. Styret har en særskilt plikt til å påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Denne interne kontrollen kan ikke erstattes av den revisjon som utføres av den eksterne revisor.

Kultur- og kirke departementet vil generelt presisere nødvendigheten av å ha løpende oversikt over den økonomiske situasjon slik at forholdet mellom budsjetterte og faktiske utgifter og inntekter til enhver tid er under kontroll. Som grunnlag for denne kontrollen forutsettes det at institusjonen/organisasjonen setter opp et arbeidsbudsjett der samtlige kostnader og inntekter innarbeides så snart størrelsen på statstilskuddet er meddelt fra departementet. Departementet vil videre presisere behovet for at det avsettes tilstrekkelige midler til fri egenkapital som sikkerhet mot uforutsette kostnads- og inntektsvingninger.

Når det er bestemt i tilskuddsbrevet, skal arbeidsbudsjettet oversendes Kultur- og kirke departementet.

Departementet vil spesielt understreke behovet for en realistisk budsjettering av egeninntekter. Et eventuelt underskudd må dekkes gjennom overføringer fra fri egenkapital eller over driftsbudsjettet i påfølgende budsjettår.

Styret har i tillegg en særskilt plikt til å påse at virksomheten drives i samsvar med de forutsetninger for statens tilskudd som er trukket opp i tilskuddsbrevet.

3.2 Krav til regnskap og regnskapsavleggelse

Institusjoner/organisasjoner som mottar statstilskudd, skal oversende revisorbekreftet regnskap til departementet/tilskuddsforvalteren så snart som mulig og senest innen 30. juni året etter at tilskudd er mottatt. Regnskapet skal sendes inn i to eksemplarer. Region-, landsdels- og knutepunktinstitusjoner skal i tillegg sende løpende regnskapsrapportering i løpet av året etter særskilte regler trukket opp i tilskuddsbrevet.

I forbindelse med avleggelsen av årsregnskapet vil vi særlig minne om:

1. Alle offentlige tilskudd skal spesifiseres i regnskapet med beløp og tilskuddsyterens navn. Dette gjelder også fylkeskommunale og kommunale tilskudd.
2. Funksjonsdelingsinstitusjoner og museer under kap. 322, postene 73 og 77 og kap. 328, post 70 skal kommentere vesentlige avvik mellom arbeidsbudsjett og regnskap.
3. Når tilskuddet er kr 400 000 eller høyere skal regnskapet også revideres av statsautorisert eller registrert revisor. Unntatt fra dette kravet er institusjoner/-organisasjoner som benytter kommunerevisjon eller annet offentlig revisjonsorgan.
4. Revisjonsberetning må legges ved regnskapet. Beretningen må være undertegnet.
5. Regnskapet må underskrives av virksomhetens styre/ledelse (gjelder alle tilskuddsmottakere).

Det kreves ikke at regnskapet er bekreftet av revisor når tilskuddet er under kr 400 000. Regnskap for tilskudd under dette beløpet skal oversendes departementet innen den fristen som er fastsatt i tilskuddsbrevet.

Regnskapsdata og dokumentasjon av faktiske opplysninger som ligger til grunn for søknaden eller beregningen av tilskuddsbeløpet, skal oppbevares i henhold til bestemmelsene i regnskapsloven.

3.3 Protokoll fra generalforsamling

Tilskuddsmottakere som er aksjeselskap med statlig eierandel på 50 pst. eller mer, skal sende underskrevet protokoll fra generalforsamlingen til Kultur- og kirke departementet innen en uke etter at generalforsamlingen er avholdt.

Tilskuddsmottakere som er aksjeselskap med statlig eierandel på mindre enn 50 pst. skal sende underskrevet protokoll fra generalforsamlingen til Kultur- og kirke departementet så snart som mulig etter at generalforsamlingen er avholdt.

3.4 Praktisering av retningslinjene

Departementet forutsetter at institusjonens/organisasjonens revisor blir gjort kjent med disse retningslinjene.

4. Mottakere av engangstilskudd

For tilskuddsmottakere som mottar engangstilskudd, gjelder følgende:

4.1 Generelt

Tilskuddsmottaker skal så snart som mulig, og senest tre måneder etter at tiltaket/prosjektet er avsluttet, oversende departementet/tilskuddsforvalteren rapport om at tiltaket/prosjektet eller den generelle aktiviteten som tilskuddet skulle finansiere/delfinansiere, er gjennomført.

For tilskudd over kr 200 000 skal det sammen med rapporten sendes inn regnskap for disponeringen av tilskuddet. Regnskapet skal være undertegnet av tilskuddsmottaker og være revidert av statsautorisert eller registrert revisor. Unntatt fra dette kravet er institusjoner/organisasjoner som benytter kommunerevisjonen eller annet offentlig revisjonsorgan.

For tilskudd under kr 200 000 skal det sammen med rapporten sendes inn regnskapsoversikt for disponeringen av tilskuddet, undertegnet av tilskuddsmottaker. Det kreves ikke at regnskapsoversikten er bekreftet av revisor.

4.2 Spesielt om tilskudd med avregning (tilskudd der tilskuddets størrelse fastsettes som del av et budsjett eller faktisk regnskap)

For tilskudd som gis i form av hel eller delvis dekning av budsjetterte utgifter skal det sendes inn regnskap så snart som mulig, og senest tre måneder etter at tiltaket/prosjektet er avsluttet. Regnskap for tilskudd over kr 100 000 skal ha attestasjon fra statsautorisert eller registrert revisor der det skal framgå om de faktiske utgiftene svarer til de budsjetterte utgiftene.

For tilskudd som gis i form av hel eller delvis dekning av regnskapsførte utgifter skal det sendes inn regnskap. Regnskap for tilskudd over kr 100 000 skal ha attestasjon fra statsautorisert eller registrert revisor.

5. Tilbakebetaling av tilskudd

5.1 Mottakere av årlige tilskudd - jf. pkt. 3

Årlige tilskudd gis til det formål og på de premisser som er angitt i tilskuddsbrevet. Eventuelt ubenyttet tilskudd kan benyttes i senere budsjettermin.

Dersom tilskuddsmottaker akkumulerer overskudd over flere år gjennom mindre aktivitetsnivå enn det som er forutsatt ved tildelingen av tilskudd, vil størrelsen på det årlige tilskuddet kunne bli revurdert.

5.2 Mottakere av engangstilskudd - jf. pkt. 4

Blir tilskuddet eller deler av tilskuddet ikke benyttet til det gitte formål, kan de overskytende midlene bli krevd tilbakebetalt. Tilskuddsmottaker plikter å gjøre Kultur- og kirke departementet/tilskuddsforvalter oppmerksom på slike forhold så snart som mulig og senest innen 1. november det året tilskuddet er mottatt.

Spesielt om tilskudd mot avregning

Tilskudd mot avregning blir beregnet med en fastsatt prosentsats av budsjetterte/-regnskapsførte utgifter. Dersom de faktiske utgiftene har vært lavere enn budsjettert, vil de overskytende midlene bli krevd tilbakebetalt.

5.3 Tilbakebetaling av tilskudd

Ved tilbakebetaling av tilskudd skal midlene overføres til:

Kultur- og kirke departementet, Postboks 8030 Dep, 0030 OSLO
Bankkontonummer: 7694.05.00253

Det må framgå av innbetalingen hvilket kapittel- og postnummer midlene skal godskrives. Melding om tilbakeføring av midler med henvisning til kapittel- og postnummer, må også sendes til Kultur- og kirke departementet.

5.4 For alle typer tilskudd gjelder følgende:

Dersom det i ettertid viser seg at tilskuddet ikke er blitt benyttet til det gitte formål, kan departementet/tilskuddsforvalter kreve hele eller deler av tilskuddet tilbakebetalt. Dersom tilskuddsmottaker har mottatt tilskudd på bakgrunn av uriktige opplysninger, kan dette i særlige tilfelle rammes av bestemmelsene i straffelovens §§ 270-271.

6. Praktisering av retningslinjene

Dersom det oppstår tvil om praktiseringen av retningslinjene, bes departementet/-tilskuddsforvalteren kontaktet.

KRAV TIL INNHOLDET I TILSKUDDSBREV

Jf. Bestemmelser om statlig økonomistyring, kap. 6 Forvaltning av tilskuddsordninger, pkt. 6.3.3 Tilskuddsbrev

Det skal sendes tilskuddsbrev til hver enkelt tilskuddsmottaker. Tilskuddsbrevet med eventuelle vedlegg skal omtale:

- tilskuddsbeløp
- formål og hva slags tiltak midlene kan benyttes til
- utbetalingsordning
- eventuelle vilkår knyttet til bruken av midlene og eventuell frist for mottakeren til å akseptere vilkårene
- krav til rapportering
- kontrolltiltak som kan bli iverksatt, med henvisning til bevilgningsreglementets § 10 2. ledd
- mulige reaksjonsformer dersom mottaker ikke opptrer i samsvar med forutsetningene for tilskuddet

Vedlagte Retningslinjer for økonomiforvaltning og kontroll for tilskuddsmottakere som får tildelt statstilskudd fra Kultur- og kirke departementet kan benyttes som mal for utarbeiding av vedlegg til tilskuddsbrevet. Det må vises til eventuelle vedlegg i tilskuddsbrevet.

Når det kreves revisorbekreftelse skal revisors ansvar for feilaktige eller mangelfulle opplysninger presiseres.

Dersom det stilles krav utover det som framgår av regelverket, bør det bes om skriftlig aksept fra tilskuddsmottaker om at vilkårene er godtatt før tilskuddet utbetales. Det minnes om at alminnelige forvaltningsrettslige regler innebærer at det må være saklig sammenheng mellom tilskuddet og de vilkår som stilles.